

Χαιρετισμός του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας
κ. Νίκου Χριστοδουλίδη
στην τελετή εγκαινίων της συντηρημένης προτομής
του ήρωα Κυριάκου Μάτση
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης,
Παρασκευή, 1η Νοεμβρίου 2024

Σεβασμιώτατε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης,
Αγαπητέ κύριε Πρύτανη του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης,
Κυρίες και Κύριοι,

Με αισθήματα βαθύτατης συγκίνησης βρισκόμαστε σήμερα εδώ, στο ιστορικό Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, για να αποθέσουμε το ταπεινό μας αντίδωρο σε έναν μεγάλο Έλληνα της Κύπρου, τον ήρωα Κυριάκο Μάτση.

Τέτοιες μέρες, τον Οκτώβριο του 1946, το φτωχόπαιδο από το ορεινό Παλαιχώρι της Κύπρου έφθασε στην Θεσσαλονίκη για σπουδές στη Γεωπονοδασολογική Σχολή του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου, με υποτροφία της Κυπριακής Αγροτικής Εταιρείας. Ήταν το πρώτο του ταξίδι εκτός Κύπρου, ήταν η πρώτη του επίσκεψη στη μητέρα πατρίδα και λίγες μέρες μετά μίλησε για πρώτη φορά στη γενική συνέλευση των φοιτητών του Πανεπιστημίου. Έγραψε, χαρακτηριστικά, στο ημερολόγιο του: «Στη φοιτητική συγκέντρωση δεν παρέλειψα να τονίσω τον πόνο της Κύπρου. Σ' ένα παραλήρημα ακράτητου ενθουσιασμού η ελεύθερη νεολαία της Πατρίδας μας, άφησε την καρδιά της να σκιρτήσει από πόνο για τ' αδέρφια της Κύπρου και έντονα διακηρύξαμε ότι ο πολιτισμός ενός λαού πρέπει να σεβασθεί αποδιδόμενη εις αυτόν ελευθερίας του».

Λίγους μήνες αργότερα, το 1947, ο Μάτσης πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Φοιτητικής Επιτροπής Κυπριακού Αγώνα, η οποία στόχευε στην αυτοδιάθεση και την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα. Ταυτόχρονα, έγινε μέλος της Μορφωτικής Ένωσης Εθνικοφρόνων Φοιτητών, η οποία πέραν της πνευματικής και εθνικής ανάπτυξης των φοιτητών είχε ως στόχο την παροχή βοήθειας σε άπορους σπουδαστές. Το 1948, ο Μάτσης πήρε μέρος στην Επιτροπή παρακολούθησης του προβλήματος των φοιτητικών διδάκτρων και μαζί με άλλους συνέταξε σχετικό υπόμνημα προς τα Υπουργεία Οικονομικών και Παιδείας.

Φύσει ελεύθερος και προοδευτικός, ο Κυριάκος υπήρξε θιασώτης του δίκαιου. Άξια αναφοράς, η εμφάνισή του ενώπιον στρατοδικείου για έναν φοιτητή, αριστερών πεποιθήσεων, υπερασπιζόμενος, όπως είπε, τον κάθε ιδεολόγο, ακόμα κι αν δεν συμφωνούσε μαζί του. Μετά τον Ελληνικό Εμφύλιο, ο Μάτσης περιόδευσε τη Μακεδονία όπου εμπύχωσε στρατιώτες και κατοίκους περιοχών, ενώ το 1950 ήταν από τους πρωταγωνιστές της συλλογής υπογραφών για το Ενωτικό Δημοψήφισμα που διεξήχθη στην Κύπρο.

Φιλοξένησε αρκετές φορές στο διαμέρισμά του στη Θεσσαλονίκη τον υπαρχηγό της ΕΟΚΑ Γρηγόρη Αυξεντίου, ο οποίος εκπαιδευόταν τότε στον Ελληνικό Στρατό. Στις πολύωρες συζητήσεις τους, μιλούσαν για την αγάπη τους για την Ελλάδα, για το Κυπριακό, για την ημέρα μετά τον αγώνα.

Αποφοίτησε το 1952 και με την επιστροφή του στην Κύπρο, εργάστηκε ως γεωπόνος στην Αμμόχωστο. Εντάχθηκε στην Παναγροτική Ένωση Κύπρου και διετέλεσε τομέαρχης της ΕΟΚΑ στην επαρχία Αμμοχώστου από την έναρξη του εθνικοαπελευθεωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ το 1955, του πιο ένδοξου αγώνα του Κυπριακού Ελληνισμού. Δρούσε με το ψευδώνυμο «Μιλτιάδης» και συνελήφθη από τους Βρετανούς αποικιοκράτες στις 9 Ιανουαρίου 1956. Κατά τη διάρκεια των βασανιστηρίων τον επισκέφθηκε ο ίδιος ο Κυβερνήτης Χάρντιγκ και του πρόσφερε το υπερβολικά μεγάλο ποσό του μισού εκατομμυρίου λιρών αν αποκάλυπτε πού κρυβόταν ο Αρχηγός Διγενής. Η απάντηση του Μάτση εξακολουθεί να ηχεί σαν προσταγή στη συλλογική μας μνήμη: «Ου περί χρημάτων τον αγώνα ποιούμεθα, αλλά περί αρετής». Λίγους μήνες μετά δραπέτευσε και επικηρύχτηκε. Στις 19 Νοεμβρίου 1958 οι Άγγλοι περικύκλωσαν το κρησφύγετό του στο κατεχόμενο σήμερα Δίκωμο, όπου βρισκόταν μαζί με δύο συναγωνιστές του, αρνούμενος να παραδοθεί. Οι αποικιοκράτες δείχνοντας για ακόμη μια φορά το πραγματικό τους πρόσωπο, κατέφυγαν στην ανατίναξη του κρησφύγετου, όπου ο Μάτσης βρήκε το θάνατο. Θάφτηκε στα «Φυλακισμένα Μνήματα» χωρίς να επιτραπεί στους συγγενείς του να παραλάβουν τη σορό του.

Κυρίες και Κύριοι,

Η ανάληψη από μέρος της Κυπριακής Δημοκρατίας των εξόδων για τη συντήρηση της προτομής του Κυριάκου Μάτση και του περιβάλλοντος χώρου στο ιστορικό πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης, είναι απειροελάχιστη πράξη εκτίμησης και ένδειξης σεβασμού έναντι ενός εμβληματικού συμβόλου του έπους της ΕΟΚΑ, που συνενώνει περήφανα τους Έλληνες Κυπρίους αλλά και την κοινότητα του Κυπριακού Ελληνισμού στη Μακεδονία και ειδικότερα στη Θεσσαλονίκη. Χαίρομαι γιατί σήμερα υλοποιούμε την υπόσχεση που έδωσα τον περασμένο Μάρτιο κατά την επίσκεψή μου εδώ στη φιλόξενη Θεσσαλονίκη, και υιοθετήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της Κυπριακής Δημοκρατίας, σε συνεργασία με την Πρυτανεία του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου.

Και με την ευκαιρία αυτή, θα ήθελα να εξάρω και τους πολυετείς αδελφικούς δεσμούς που συνδέουν την Κύπρο με το κορυφαίο αυτό εκπαιδευτικό ίδρυμα της Ελλάδας, το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, από το οποίο αποφοίτησαν χιλιάδες Έλληνες Κύπριοι. Η πολύχρονη αυτή φιλοξενία αποτελεί το στέρεο θεμέλιο για την περαιτέρω ανάπτυξη αυτών των ιστορικών δεσμών. Εξάλλου, ποτέ δεν θα ξεχάσουμε ότι στις δύσκολες ώρες που περάσαμε ως Έλληνες Κύπριοι, ο λαός της Θεσσαλονίκης, οι περήφανοι Μακεδόνες, όπως βεβαίως και ο Ελληνικός λαός στο σύνολό του, φώναζε βροντερά «παρών» και άνοιγε διάπλατα την αγκαλιά του για να μας προσφέρει, ανάμεσα σε πολλά άλλα, το πολύτιμο φως της γνώσης.

Επιτρέψτε μου, αγαπητέ Κύριε Πρύτανη, να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου για τη βοήθειά σας στην υλοποίηση αυτής της απόφασης.

Είμαστε περήφανοι αφού η συνεργασία μας, ανάμεσα σε πολλά άλλα, συμβάλλει στη διατήρηση της μνήμης του Μάτση, ο οποίος λειτουργεί ως ακόμη ένας κρίκος στη μακρά εθνική αλυσίδα που μας ενώνει. Είναι μια σχέση αίματος, η οποία βασίζεται στις θυσίες των Μακεδόνων στην Κύπρο, όπως του Κωνσταντίνου Τσαγκαλίδη και του Κωνσταντίνου Τσιτιρίδη, των οποίων τα οστά ενταφιάστηκαν πρόσφατα στην Ελλάδα, αλλά και της θυσίας των Κυπρίων εθελοντών στον Μακεδονικό αγώνα στις αρχές του περασμένου αιώνα.

Υποκλινόμαστε στη θυσία όλων αυτών των αγωνιστών, οι οποίοι παραμένουν για εμάς τους νεότερους, το ανεπανάληπτο αξιακό υπόδειγμα, ειδικά για ένα λαό που αγωνίζεται εδώ και μισό αιώνα για τον τερματισμό της κατοχής και την ελευθερία του. Με απέραντο σεβασμό και με παντοτινή ευγνωμοσύνη στεκόμαστε μπροστά στην προτομή του Κυριάκου Μάτση και τον χαιρετούμε με το στίχο που έγραψε προς τιμήν του ο νομπελίστας Οδυσσέας Ελύτης: «Ο ήρωας, αληθινό φωτόδεντρο. Προχώρησε αμείλικτος μέσα στο φως, όπως ο Ιησούς Χριστός. Γνήσιο άλας της γης».

Σας ευχαριστώ πολύ.